

آستان قدس ملی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ زَيِّتِي فِيهِ بِالسِّتْرِ وَالْعَفَافِ

خدایا مرا در این ماه به پوشش و پاکدامنی بیارای

وَاسْتُرْنِي فِيهِ بِلِبَاسِ الْقُنُوعِ وَالْكَفَافِ

و به لباس قناعت و اکتفا به اندازه حاجت بیوشان

وَاحْمِلْنِي فِيهِ عَلَى الْعَدْلِ وَالْإِنصَافِ

و بر عدالت و انصاف وادارم نما

وَآمِنِّي فِيهِ مِنْ كُلِّ مَا أَخَافُ

و مرا در این ماه از هر چه می ترسم ایمنی بخش

بِعِصْمَتِكَ يَا عَصْمَةَ الْخَائِفِينَ.

به نگهداری ات ای نگهدارنده هراسندگان.

دعای روز دوازدهم ماه رمضان

درس ۱۲: شکر و سپاسگذاری

چگونگی شکر

وَ إِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَ لَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ (ابراهیم، ۷)

و (نیز به یاد آور) هنگامی که پروردگارتان اعلام فرمود: همانا اگر شکر کنید، قطعاً (نعمت های) شما را می افزایم، و اگر کفران کنید البته عذاب من سخت است.

امام صادق فرمودند: شکر نعمت دوری از گناه است. و نیز فرمود: شکر آنست که انسان نعمت را از خدا بداند (نه از زیرکی و علم و عقل و تلاش خود یا دیگران) و به آنچه خدا به او داده راضی باشد و نعمت های الهی را وسیله گناه قرار ندهد، شکر واقعی آنست که انسان را در مسیر خدا قرار دهد.

شکر در برابر نعمت های الهی، بسیار ناچیز و غیر قابل ذکر است، به قول سعدی:

بنده همان به که ز تقصیر خویش / عذر به درگاه خدا آورد

ور نه سزاوار خداوندیش / کس نتواند که به بجای آورد

در حدیث می خوانیم که خدا به موسی وحی کرد: حق شکر مرا به جای آور. موسی گفت: این امکان ندارد، زیرا هر کلمه ی شکر نیز شکر دیگری لازم دارد. وحی آمد: همین اقرار تو و این که می دانی هر چه هست از من است، بهترین شکر من است.

تشکر از مردم تشکر از خداوند است. همان گونه که در روایات آمده است: کسی که از مخلوق تشکر نکند، از خداوند شکر گذاری نکرده است. «من لم یشکر المنعم من المخلوقین لم یشکر الله»

اگر نعمت خدا را در مسیر غیر حق مصرف کنیم، کفران نعمت و زمینه کفر است. «لئن کفرتم»، یا آیه دیگر «بدلوا نعمه الله کفراً» کسانی که نعمت خدا را به کفر تبدیل کردند.

شکر خداوند

خداوند، نیازی به عبادت و تشکر ما ندارد و قرآن بارها به این حقیقت اشاره کرده و فرموده است: خداوند از شما بی نیاز است. ولی توجه ما به او، مایه عزت و شرف خود ماست، همان گونه که خورشید نیازی به ما ندارد، این ما هستیم که اگر منازل خود را رو به خورشید بسازیم، از نور و روشنایی آن استفاده می کنیم.

یکی از ستایش هایی که قرآن از انبیا دارد، داشتن روحیه ی شکرگذاری است. مثلاً درباره ی حضرت نوح با آن همه صبر و استقامتی که در برابر بر وفایی همسر، فرزند و مردم متحمل شد، خداوند از شکر او یاد کرده و او را شاکر می نامد.

«کان عبدا شکورا»

بارها خداوند از ناسپاسی اکثر مردم شکایت کرده است.

البته توفیق شکر خداوند را باید از خدا خواست، همان گونه که حضرت سلیمان از او چنین درخواست کرد: «رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ» «أَوْزِعْنِي» یعنی به من الهام و عشق و علاقه نسبت به شکر نعمت هایت، مرحمت فرما) ما غالباً تنها به نعمت هایی که هرروز با آنها سروکار داریم توجه می کنیم و از بسیاری نعمت ها غافل هستیم، از جمله آنچه از طریق نیاکان و وراثت به ما رسیده و یا هزاران بلا که در هر آن از ما دور می شود و یا نعمتهای معنوی، مانند ایمان به خدا و اولیای او، یا تنفر از کفر و فسق و گناه که خداوند در قرآن از آن چنین یاد کرده است: «حُبِّ إِلَيْكُمْ الْإِيمَانَ وَ زَيْتَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَ كَرِهَ إِلَيْكُمْ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَ الْعِصْيَانَ».

علاوه بر آنچه بیان کردیم، بخشی از دعاهاى معصومین نیز توجه به نعمت های الهی و شکر و سپاس آنهاست، تا روح شکرگذاری رادر انسان زنده و تقویت کند.

شکر الهی، گاهی با زبان و گفتار است و گاهی با عمل و رفتار.

در حدیث می خوانیم: هرگاه نعمتی از نعمتهای الهی را یاد کردید، به شکرانه ی آن صورت بر زمین گذاشته و سجده کنید و حتی اگر سوار بر اسب هستید پیاده شده و این کار را انجام دهید و اگر نمی توانید، صورت را بر کف دست قرار داده و خدا را شکر کنید.

نمونه های شکر عملی

۱- نماز، بهترین نمونه شکر خداوند است. خداوند به پیامبرش می فرماید: به شکرانه ی اینکه ما به تو «کوثر» و خیر کثیر را دادیم، نماز برپا کن. «إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ. فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحِرْ».

۲- روزه، چنانکه پیامبران الهی به شکرانه ی نعمت های خداوند، روزه می گرفتند.

۳- خدمت به مردم. قرآن می فرماید: اگر بی سوادى از باسوادى درخواست نوشتن کرد، سرباز نزنند و به شکرانه ی سواد، نامه ی او را بنویسد «و لا يَأْب كَاتِبُ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ» در اینجا نامه نوشتن که دمت به مردم است، نوعی شکر نعمت سواد دانسته شده است.

۴- قناعت، پیامبر فرمود: «كُنْ قَنَعًا تَكُنْ أَشْكُرَ النَّاسِ» قانع باش تا شاکرترین مردم باشی.

۵- یتیم نوازی. خداوند به پیامبرش می فرماید: به شکرانه ی اینکه یتیم بودی و ما به تو ماوا دادیم، یتیم را از خود مران. «فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ»

۶- کمک به محرومان و نیازمندان. خداوند به پیامبرش می فرماید: به شکرانه ی اینکه نیازمند بودی و ما تو را غنی کردیم، فقیری را که به سراغت آمده از خود مران. «وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ»

۷- تشکر از مردم. خداوند به پیامبرش می فرماید: برای تشکر و تشویق زکات دهندگان، بر آنان درود بفرست، زیرا درود تو آرامش بخش آنان است. «و صَلِّ عَلَيْهِمْ أَنْ صَلَاتِكَ سَكَنٌ لَهُمْ»

شکر بر تلخی ها

قرآن می فرماید: «عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ» چه بسیار چیزهایی که شما دوست ندارید، ولی در حقیقت به نفع شماست و چه بسیار چیزهایی که شما دوست دارید، ولی به ضرر شماست.

اگر بدانیم؛ دیگران مشکلات بیشتری دارند.

اگر بدانیم؛ مشکلات، توجه ما را به خداوند بیشتر می کند.

اگر بدانیم؛ مشکلات، غرور را می شکنند و سنگدلی را برطرف می کند.

اگر بدانیم؛ مشکلات، ما را به یاد دردمندان می اندازد.

اگر بدانیم؛ مشکلات، ما را به فکر دفاع و ابتکار می اندازد.

اگر بدانیم؛ مشکلات، ارزش نعمت های گذشته را یادآوری می کند.

اگر بدانیم؛ مشکلات، کفاره ی گناهان است.

اگر بدانیم؛ مشکلات، سبب دریافت پاداش اخروی است.

اگر بدانیم؛ مشکلات، هشدار و زنگ بیدارباش قیامت است.

اگر بدانیم؛ مشکلات، سبب شناسایی صبر خود و یا شناخت دوستان واقعی است.

و اگر بدانیم؛ ممکن بود مشکلات بیش تر و یا سخت تری برای ما پیش آید، خواهیم دانست که تلخی های ظاهری نیز در جای خود شیرین است.

آری، برای کودک، خرما شیرین و پیاز و فلفل تند ناخوشایند است، اما برای والدین که رشد و بینش بیشتری دارند، ترش و شیرین هر دو خوشایند است.

امام علی در جنگ احد فرمود: شرکت در جبهه از مواردی است که باید شکر آن را انجام داد. و دختر او زینب در پاسخ جنایتکاران بنی امیه فرمود: در کربلا جز زیبایی ندیدم. «ما رأیت إلا جمیلاً».

